

## Ny språklitteratur

### PUBLIKASJONER FRA SPRÅKNEMNDENE

*Fra tid til anden. Dansk Sprognævn i 40 år.* Redigeret af Erik Hansen. Dansk Sprognævns skrifter 23. Gyldendal, København 1995. 192 s.

Denne antologi, der indgår i rækken af Dansk Sprognævns skrifter som nr. 23, skal markere 40-året for Sprognævnets oprettelse. De 19 bidrag, der er skrevet af nuværende og tidligere medlemmer af Sprognævnet og af ansatte ved sekretariatet, har alle været publiceret før. Artiklerne er ikke ordnet kronologisk efter deres tilblivelsesår, men afspejler linjen og bredden i Sprognævnets virke.

*Íslenskur-føroyskur orðalisti.* Nordisk språksekretariat 1995. 74 s. Ordlista har med vanlige islandske ord som kan være vanskelige å forstå på Færøylene.

*Kielikello*, finska språkbyråns tidskrift, har som tidigare utkommit med fyra nummer. Nummer ett av tidskriften domineras av *Anneli Räikkäläs* artikel om den finska språkvården och dess femtioåriga historia. Bland artiklarna i det andra numret av tidskriften kan nämnas *Taru Kolehmainens* artikel om hur språkfrågor behandlats på tidningarnas insändarsidor under olika perioder och *Aila Mielikäinens* artikel om betydelsen hos orden kyrka och församling. Nummer tre innehåller bl.a. en artikel av *Ulla-Maija Kulonen* om finnarnas utsprung sett dels ur genetisk synvinkel, dels ur språkvetenskaplig. I samma nummer ingår också bl.a. en artikel av *Inkaliisa Viho-*  
*nen* om hur det finska författningsspråket påverkas av EU, en artikel av *Ritva Setälä* om termer inom sociologin, och *Klaus Laalos* artikel om finska modeuttryck. Nummer fyra innehåller en artikel om förkortningar och en förteckning över ett stort antal vanliga förkortningar i finskan. Artikeln är skriven av *Riitta Eronen*, *Sari Maamies* och *Anneli Räikkälä*. I samma tidskrift skriver *Marja Viljamaa-Laakso* om gatunamn och

identitet, *Irma Nissinen* om nyord och *Minna Suorsa* om några idrottstermer.

De flesta nummer innehåller också litteraturpresentationer, språkliga rekommendationer och avdelningar för insändare.

*Kieliviesti*, Sverigefinska språknämndens tidskrift, har som tidigare utkommit med fyra nummer. I nr 1 skriver Jarmo Lainio om den framväxande forskningen om sverigefinskan, Lea Bäck skriver om ett språkvårdsseminarium arrangerat av Sverigefinska språknämnden, Marjo Kallio presenterar en svensk-finsk förteckning över ord och uttryck som gäller vädret, Erkki Peltomaa har samlat finska och svenska benämningar på firandet av bröllopsdagar och Outi Honsalo recenserar nyutkommen litteratur. I nr 2 fortsätter Jarmo Lainio sin beskrivning av sverigefinskan och tar upp förändringar inom ordförrådet, Leena Palanen skriver om det känslolösa, genom instinkter lärda talspråket, som hon kallar «modersmålet» och om det effektiva, men känslolösa, genom logik och analys inlärda skriftspråket, som hon kallar «fadersmålet», Siiri Sahlman Karlsson skriver om ord på *-is* i svenskan och finskan, Marjo Kallio har sammanställt en svensk-finsk lista över baljväxter, slutligen ges en lista över nyutkommen språklitteratur. Nr 3 innehåller en minnesruna över Bertil Molde, en av grundarna till Sverigefinska språknämnden, Maija Länsimäki skriver om nyorden i finskan, Anita Sällberg reagerar på Leena Palanens artikel i nr 2, Paula Ehrnebo har studerat i vilken utsträckning den finskspråkiga pressen i Finland använder sverigefinska benämningar när de skriver om Sverige, Margaretha Terner har ställt samman en svensk-finsk lista över ord i faderskapsundersökningar, slutligen ges en lista över nyutkommen språklitteratur. Nr 4 är ett specialnummer med anledning av Sverigefinska språknämndens 20-årsjubileum. Den innehåller en historiskt tillbakablickande artikel om sverigefinskan och den sverigefinska språkvården av Paula Ehrnebo och en artikel som hölls som föredrag vid nämndens jubileumsseminarium av Geirr Wiggen från Oslo om minoritetsspråk och majoritetsspråk och om minoritetsspråkens överlevnadsmöjligheter.

*LexicoNordica 2.* Tidsskrift om leksikografi i Norden. Utgitt av Nordisk forening for leksikografi i samarbeid med Nordisk språksekretariat. 349 s. Boka er et temanummer med en rekke artikler om grammatikk i tospråklige ordbøker. Dessuten er det en fyldig avdeling med omtaler av ordbøker og litteratur om leksikografi.

*Nordens språk i Östeuropa.* Nordisk språksekretariats rapport nr. 21, 1995. 123 s. Rapport fra en konferanse for lektorer ved universiteter i Øst-Europa som underviser i Nordens språk og litteratur. Rapporten inneholder artikler om språk og språkinnlæring, litteratur og kultur og kulturelle og politiske relasjoner mellom Norden og Øst-Europa.

*Nordisk møteordliste.* Dansk, finsk, islandsk, norsk, svensk. Nordisk språksekretariat 1996. 46 s. Ordlista inneholder et utvalg møtetermer som erfaringsmessig volder problemer. Den er ment som et praktisk hjelpemiddel på møter med deltakere fra flere nordiske land.

*Norma i nynorsk. Debatt. Norsk språkråds skrifter nr. 2.* Oslo 1995. 64 s.

I nynorskseksjonen i Norsk språkråd er det reist ein debatt om grunnlaget for normeringa av nynorsken. Det gjeld både rettskrivinga og ordtilfanget. Artiklane i dette heftet var foredrag på eit møte i nynorskseksjonen hausten 1994.

*Norsk som framtidsspråk i arbeidsliv og næringsliv. Norsk språkråds skrifter nr. 1.* Oslo 1995. 106 s.

Med denne artikkelsamlinga vil Norsk språkråd rette søkjelyset mot det moglege framtidsperspektivet at framandspråk som engelsk tek over for norsk som bruksspråk i viktige delar av norsk arbeidsliv og næringsliv. Artikkelsamlinga spring ut av ein konferanse Norsk språkråd arrangerte hausten 1994.

*Nyt fra Sprognævnet.* 1995 nr. 1-4. 16 s. + 16 s. + 16 s. + 16 s. Hvert nummer indeholder et udvalg af sproglige spørgsmål til nævnet, bogomtaler og artikler om sproglige forhold. Af

årgångens artikler kan nämnas: *Vibeke Sandersen*: Alias og alias (nr. 1), *Anbefalede grammatiske betegnelser. Systematisk oversigt*, *Lars Brink*: Hvor ligger Europa?, *Arne Hamburger*: En skandinavisk ordbog (nr. 2), *Poul Lindegård Hjorth*: Kære Ulf! Om tegnsætning efter indledende tiltale i breve, *Pia Jarvad*: Bæredygtige ord (nr. 3), *Jørgen Schack*: Om ordet neger, *Vibeke Sandersen*: Fra masse-morder til seriedræber.

*Språkbruk*, den finlandssvenska språkvårdens tidskrift, har som tidigare utkommit med fyra nummer. Det första numret har Norden och den nordiska språkförståelsen som tema. *Pórarinn Eldjárn* skriver under rubriken «Nordens babbel» om den nordiska språkutvecklingen, *Kristian Slotte* diskuterar den skandinaviska språkgemenskapen med utgångspunkt i Ulla Börestam-Ullmans doktorsavhandling «Skandinaver samtalar» och *Anneli Bauters* redovisar för Nordiska språk- och informationscentrets femtonåriga arbete för bättre nordisk språkförståelse. Namn är temat för det andra numret av *Språkbruk*. *Peter Slotte* skriver om vägnamn på två språk, *Gunilla Harling-Kranck* redogör för ortnamnsamlingarna vid Svenska litteratursällskapets folkultursarkiv och *Marianne Blomqvist* beskriver namnämndens arbete. I samma nummer ingår en artikel av *Bengt Ahlfors* om svenska filmtitlar och en presentation av textgranskningsprogrammet Textkontroll. Presentationen är gjord av *Mikael Reuter*. Nummer tre innehåller tre artiklar om svenskt lagspråk: *Sten Palmgren* skriver om lagspråket i förändring, *Barbro Ehrenberg-Sundin* berättar om språkexpertens vardag och *Hans Landqvist* ger exempel på finlandismer i den finländska skuldsaneringslagstiftningen. I numret ingår också en artikel av *Robin Fortelius* om svensk språkvård i WorldWideWeb och *Viking Brunells* recension av Marketta Sundmans rapport om tvåspråkiga elever och deras roll i den finlandssvenska skolan. Årets sista nummer innehåller *Bengt Ahlfors'* tankar kring det finlandssvenska scenspråket, en artikel av *Sirkka Paikkala* om namngivningsprinciper i en tvåspråkig kommun och en finsk-svensk ordlista över hälso- och sjukvårdstermer. Dessutom ingår en artikel om några dialektala ord i finlandssvenskan, skriven av Peter Slotte och en recension av en nyut-

kommen svensk-finsk ordbok, skriven av *Nina Martola*. Alla nummer innehåller språkfrågor i urval och anmälningar av nyutkommen litteratur.

*Språkkurieren* er eit blad Norsk språkråd gjev ut særskilt med tanke på mediefolk. Bladet inneheld informasjon om rettskriving, teiknsetjing, grammatikk og anna. Bladet er på fire sider og kom med tre nummer i 1995.

*Språknytt*, meldingsblad for Norsk språkråd, kom i 1995 som vanleg ut med fire nummer, på til saman 84 sider. Språknytt inneheld informasjon om arbeidet i Norsk språkråd, bokmeldingar, spørjespalte, nyordspalte osv. Mellom artiklane i 1995 kan vi nemne: nr. 1: *Dag Gundersen*: Sideformene i rettskrivingen; nr. 2: *Svein Nestor*: «Vandaler ødela svensk bibel-skatt»; nr. 3: *Øyvind Økland*: Språkvitskap og bibelomsetjing; nr. 4: *Einar Lundebø*: Knud Knudsen – riksmålets fader, bokmålets bestefar.

*Språkvård*, Svenska språknämndens tidskrift, har som tidigare utkommit med fyra nummer. I nr 1 diskuterar Ulf Teleman könsneutrala och könsspecifika benämningar i språket. Bengt Sigurd går igenom problemet med gruppenitiv. Ulla Clausén och Erika Lyly beskriver analys och systematisering av idiom i samband med arbetet med en ny konstruktionsordbok. Två böcker presenteras: «Skandinavisk ordbok» och «Swedish. A comprehensive grammar» av Philip Holmes och Ian Hinchliffe. I nr 2 redogör riksdagsstenograf Anita Hallberg för hur riksdagsprotokollet redigeras och Siv Strömqvist beskriver de skiftande användningar som semikolon men också kolon och komma haft under de senaste århundradena. Lena Moberg har ställt samman en lista med nya ord. I nr 3 finns en minnesruna över Svenska språknämndens förre chef Bertil Molde. Mona Blåsjö har gått igenom hur förlag redigerar bokmanus. Arne Olofsson skriver om ordet atlet, Gunnar Berg om *frisbee* och Carl-Erik Lundblad om sambö. Sten Ewerth återkommer till frågan om konjunktivens död. I nr 4 uppmärksammas hoten om nedläggning av Svenska språknämnden och Nordiska språksekretaria-

tet. Kerstin Severinson Eklund redogör för undersökningar om hur datorn förändrar skrivandets villkor, Olof Bager tar upp några kvantitativa uttryck och Inger Stjernqvist ger en inblick i *managementiska*, vår tids maktspråk. Dessutom ingår i varje nummer avdelningar för insändare, frågor och svar samt kortare anmälningar av nyutkommen litteratur.

*Statspraak* er eit blad frå Norsk språkråd som rettar seg mot dei som arbeider i statsadministrasjonen. Formålet med bladet er å gje praktisk rettleiing om godt språk og gjere statstilsette kjende med gjeldande reglar for språkbruk. Bladet er på fire sider og kom med tre nummer i 1995.

*Svenska ortnamn i Finland*. Utgitt av Nordisk språksekretariat og Svenska Finlands folkting 1996. 8 s. Brosjyren gir en allmenn beskrivelse av de svenske stedsnavnene i Finland og deres status og bruk. Dessuten inneholder den en liste over de viktigste navnene på landskap, byer, kommuner osv.

*Vikør, Lars S.: Rettskriving hos nynorskforfattarar. Norsk språkråds skrifter nr. 3*. Oslo 1995. 62 s.

Dette heftet er ein rapport frå ei undersøking av ortografi og morfembruk hos ti nynorskforfattarar for kvart av åra 1937, 1957 og 1977. Føremålet med undersøkinga var å få vite noko om rettskrivingsnorma i romanmaterialet, sedd i forhold til rettskrivingsreformene i vårt hundreår.

*Westman, Margareta: Språkets lustgård och djungel*. Svenska språknämndens skrifter 79. Norstedts 1995. 238 s. (Se anmälan s. 226).

# Danmark

Af Vibeke Sandersen og Jørgen Schack

Allan, Robin mfl.: *Danish. A Comprehensive Grammar*. Routledge, London og New York 1995. 628 s.

Denne store referensgrammatik over dansk er skrevet på engelsk, men eksempel materialet er dansk (forsynet med oversættelser til engelsk). Hvert af de 13 kapitler behandler sit emne, de første 9 ordklasserne, kap. 10 er om sætningsstruktur og ordstilling, kap. 11 om orddannelse, kap. 12 om tegnsætning og kap. 13 om ortografi. Bogen er desuden forsynet med en liste over lingvistiske termer, en kort bibliografi og et fyldigt indeks, der både har henvisninger til grammatiske emner, til enkeltord og til forfattere. Bogen henvender sig til dem som lærer dansk, ikke blot begyndere, men også – og navnlig – til mere avancerede, fx undervisere i dansk som fremmedsprog.

*Aspects of Danish Prosody*. Edited by Jørgen Rischel & Hans Basbøll. RASK Supplement Vol. 3. Odense University Press 1995. Universitets-Jubilæets Danske Samfunds skriftserie nr. 535. 213 s.

Jørgen Rischel forklarer i sin indledning prosodiens ringe bevågenhed hos forskerne trods dens evidente kommunikative betydning som et resultat af skriftsprogets dominans som forskningens objekt. Han giver en kort oversigt over den fonetiske forskningstradition i Danmark og slutter med en omtale af bidragene i bogen og betoner det fælles: at det drejer sig om studier baseret på naturlig og spontan tale.

De enkelte bidrag er *Hans Basbøll*: Degrees of stress in modern Danish, *Niels-Jørn Dyhr*: The fundamental frequency in Danish spontaneous speech with special reference to syllables boosted for emphasis, *Birgitte Jacobsen*: Some practical and theoretical problems in the prosodic/pragmatic analysis of natural speech, *Jann Scheuer*: Prosody: meta-communication in authentic spoken Danish og *Ole Nedergaard Thomsen*: Dis-

course, grammar, and prosody in a corpus of spoken Danish – a functional-pragmatic account.

*Becker-Christensen, Christian og Widell, Peter: Politikens Nudansk Grammatik.* Politikens Forlag, København 1995. 191 s.

Bogen beskriver nudansk grammatik. Beskrivelsen går fra helhed til del, således at der indledes med en oversigtsmæssig gennemgang af sætninger, sætningstyper og sætningsled. Derpå følger det store og centrale afsnit om ordklasserne, som inddeles på semantisk grundlag, men desuden beskrives syntaktisk og bøjningsmæssigt. Herefter følger et afsnit om orddannelse, der bl.a. opresumerer forskellene på sammensætning og ordforbindelse og gennemgår den semantiske forskel på rækkedannelser og leksikalisering. I det hele taget udmærker denne grammatik sig ved i en tilgængelig form at gøre rede for landvindinger inden for moderne sprogvidenskab uden at smide det klassiske fundament over bord. Bogen slutter med et afsnit med retskrivningsregler. Terminologisk følger den de retningslinier som er givet i Dansk Sprognævns oversigt over Anbefalede grammatiske betegnelser (1995).

*Brandt, Søren: Infinitive Control in Danish.* Historisk-Filosofiske Meddelelser 69. Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab. Munksgaard, København 1995. 150 s.

Afhandlingen beskriver samtlige i dansk forekommende typer af infinitivkonstruktioner fra akkusativ med infinitiv, infinitiv som (del af) adverbial til infinitiv som argument. For hver type diskuteres det mulige valg af logisk subjekt («controller») for infinitiven. Det konkluderes at valget af infinitiv-controller er bestemt af den konstruktions betydning som infinitiven er del af.

*Danske Studier 1995.* C.A. Reitzels Forlag, København 1995. 224 s.

To af de større bidrag er viet folkeviseforskningen: *Poul Lindegård Hjorth*: Folkevisens sprog: daterings- og proveniensproblemer, og *Marita Akhøj Nielsen*: Tragica, et led i folkevisesoverleveringen. Om nutidsdansk handler *Erik Hansen*:



Sætningskløvning i moderne dansk. Blandt anmeldelserne kan fremhæves *Sven-Åge Jørgensen*: I tekstens tegn. Red. af Jørgen Hunosøe og Esther Kielberg (jf. *Sprog i Norden* 1995, s. 116).

*Danske Folkemål*. 37. bind. C.A. Reitzels Forlag, København 1995. 88 s.

Bindets omfangsrigeste bidrag er *Jan Heegaard mfl.*: Det sociolingvistiske interviews anvendelighed (s. 5-49). Desuden indeholder bindet *Bent Jul Nielsen*: Hjoder, godmænd og rænfadde folk. Nogle særlige forekomster af det bløde *d* i himmerlandsk, og *Inger Ejskjær*: Mulle mölja, mörja, sb. om et ord der i dag udelukkende findes i skånsk og jysk, men har et bredere nordskandinavisk forekomstområde.

*Det Synlige Sprog*. Modersmål-Selskabets årbog 1995. C.A. Reitzels Forlag, København 1995. 147 s.

Årspublikationen består af en række til dels kritiske artikler om emnet synligt sprog, skrevet af forskellige forfattere. Af interesse i forbindelse med Sprognævnets arbejde er *Erik Hansen*: Grammatonymi, *Christian Kock*: Spildte Spalter. Om dagbladenes billedretoriske armod. Desuden er der særlig grund til at nævne *Jørgen Fafners* store artikel: Retorik og Billedkunst.

*Fra tid til anden*. Dansk Sprognævn i 40 år. Redigeret af Erik Hansen. Dansk Sprognævns skrifter 23. Gyldendal, København 1995. 192 s.

Denne antologi, der indgår i rækken af Dansk Sprognævns skrifter som nr. 23, skal markere 40-året for Sprognævnets oprettelse. De 19 bidrag, der er skrevet af nuværende og tidligere medlemmer af Sprognævnet og af ansatte ved sekretariatet, har alle været publiceret før. Artiklerne er ikke ordnet kronologisk efter deres tilblivelsesår, men afspejler linjen og bredden i Sprognævnets virke. Flere artikler tager den argumentation op som Sprognævnet anvender i sin rådgivning, således *Henrik Galberg Jacobsen*: De explicitte præmisser i Dansk Sprognævns rådgivning, *Allan Karker*: Det nordiske argument i Dansk Sprognævns rådgivning og *Erik Hansen*: Argumenter i konflikt.

*Function and Expression in Functional Grammar*. Redigeret af Elisabeth Engberg-Pedersen, Lisbeth Falster Jakobsen og Lone Schack Rasmussen. Mouton de Gruyter, Berlin 1994. 447 s.

Antologien består af en række afhandlinger af danske og udenlandske forskere, alle skrevet på engelsk. Bidragene er foredrag holdt på den Fjerde Internationale Konference om Funktionel Grammatik, der fandt sted på Københavns Universitet i juni 1990. Afhandlingerne bygger på den funktionelle grammatiske model der skelner mellem nukleare semantiske funktioner og satellitfunktioner. Flere af de danske bidragydere er stærkt influeret af Simon Diks version af den funktionelle model. Blandt de danske afhandlinger kan nævnes *Michael Herslund og Finn Sørensen: A valence based theory of grammatical relations*, *Lisbeth Falster Jakobsen: Perspective, markedness, and paradigmatic relations between predicates. A case study of Danish*, *Hartmut Haberland – Ole Nedergaard Thomsen: Syntactic functions, topic, and grammatical relations*, og *Ole Togeby: Speech acts and information structure in Functional Grammar*.

*Hermes. Tidsskrift for Sprogforskning*. 14-1995 og 15-1995. Redigeret af Henning Bergenholtz mfl.. Udgivet af det Erhvervsproglige Fakultet, Handelshøjskolen i Århus. 286 s. + 296 s.

Af indholdet kan nævnes: *Finn Sørensen: Situationen i Sprog*, der introducerer 3 sammenhørende forskningsprogrammer: situationsteori, situationsemantik og situationsteoretisk grammatik, *Henning Bergenholtz: Anna Garde og Pia Jarvad (red.): Nordiske Studier i leksikografi II. Rapport fra en Konference om leksikografi i Norden 11.-14. maj 1993*. København: Nordisk Forening for Leksikografi, 1994, *Bo Laursen: Henning Vagn Jensen & Ole Togeby: Om skriftlig fremstilling*. København: Hans Reitzels Forlag, 1994, *Orla Vigsø: Charlotte Jørgensen, Christian Koch & Lone Rørbech: Retorik der flytter stemmer. Hvordan man overbeviser i offentlig debat*. København: Gyldendal, 1994, jf. *Sprog i Norden 1995*, s. 117-118, samme: Allan Karker: *Dansk i tusind år*. København: Modersmål-Selskabet, 1993, jf. *Sprog i Norden 1994*, s. 154-155, *Anna*

*Trosborg*: Peder Skyum-Nielsen: Fyndord. København: Hans Reitzels Forlag, 1992, jf. Sprog i Norden 1993, s. 129-130 (14-1995); *Henning Bergenholtz & Jan Engberg*: Tendenser inden for nyere fagsprogsforskning i Danmark, *Hanne Erdman Thomsen*: Giovanni Måfera, Carla Avanza Juul Madsen & Henning Juul Madsen: Gyldendals røde ordbøger: Dansk-italiensk. København: Gyldendal, 1993, *Orla Vigsø*: Erik Hansen & Jørn Lund: Kulturens Gesandter: Fremmedordene i dansk. København: Munksgaard, 1994, jf. Sprog i Norden 1995, s. 114-115, og *Karen Korning Zethsen & Birger Andersen*: Vigggo Hjørnager Pedersen & Niels Krogh-Hansen (red.): Oversættelseshåndbogen. København: Munksgaards Sprogserie. Munksgaard, 1994 (se omtalen nedenfor).

*Jarvad, Pia*: *Nye ord – hvorfor og hvordan?* Gyldendal, København 1995. 346 s.

Bogen, der både henvender sig til fagfolk og til sprogligt interesserede lægmænd, er ikke blot en registrering og leksikografisk systematisering af det nye ordstof som er dannet og indlånt i dansk siden 1955. Der gives også sprog- og samfundsvidenskabelige forklaringer på nydannelserne; nye redskaber og nye teknikker, fx edb, kræver betegnelser, vores holdninger afspejler sig i orddannelsen; således udskiftes belastede ord med mere neutrale, fx de såkaldt politisk korrekte betegnelser, og nye fagområder danner nye fagsprog, fx managementsproget. Der er et stort afsnit om engelskpåvirkningen af det danske sprog og om holdningerne hertil i forskellige befolkningsgrupper. Et kapitel er helliget orddannelsen, det følgende behandler de specielle kryptosammensætninger, der er kombinationer med brug af bundne rødder, og hvad forfatteren kalder *skabsafledninger*, dannet af hvad hun kalder *skabsaffikser*, dvs. ord der ligger mellem rod og affiks, bl.a. fordi deres betydning er udvidet, indskrænket eller på anden måde ændret i forhold til grundordets. Bogen slutter med et fuldstændigt register over de ca. 3000 omtalte ord.

*Hjorth, Poul Lindegård (red.)*: *Sprog og tanke. Fire essays*. Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab, kommissionær: Munksgaard, København 1995. 112 s.

Videnskabernes Selskab holdt i februar 1995 et temamøde om sprog. Foruden en indledning af *Poul Lindegård Hjorth* indeholder bogen fire essays om forholdet mellem sprog og tanke, som bygger på indlæg ved temamødet, nemlig *Jørgen Rischel*: Sprog og begrebsdannelse, *Søren Egerod*: Fra tanke til skrift i Kina, *Johnny Christensen*: Det europæiske sprog, og *Per Øhrgaard*: Fra sprog til sprog – om oversættelse.

*Holmberg, Bente (red.): Sproghistorie i 90'erne.* Selskab for Nordisk Filologi, København 1995. 215 s.

Selskab for Nordisk Filologi holdt i april 1994 et seminar under overskriften «Det danske sprogs historie. Et idéseminar om udviklingslinjer for dansk sproghistorisk forskning». Bogen indeholder de seks foredrag der blev holdt på seminaret, samt to bidrag som supplerer foredragene. Af bogens indhold kan nævnes: *Oskar Bandle*: Nye paradigmer i sproghistorie og historisk grammatik, *Inge Lise Pedersen*: Talesprogsforskning og sproghistorie, *Hanne Ruus*: På sporet af betydningens logikker, *Lars Heltoft*: Grammatikaliseringsprocesser i dansk syntakshistorie, og *Frans Gregersen*: Mellem historisme og strukturalisme: Det sociolingvistiske paradigme.

*Information Structure. Copenhagen Studies in Language 18.* Edited by Michael Herslund. Samfundslitteratur, København 1995. 114 s.

Af bogens tre artikler, oprindeligt holdt som foredrag på en konference om informationstruktur som fandt sted på Handelshøjskolen i København i 1992, er der under en dansksproglig synsvinkel især grund til at fremhæve *Anne Marie Bülow-Møller*: Left Wing Strategies: On the Use of Theme in English and Danish.

*Kunøe, Mette og Erik Vive Larsen (udg.): 5. møde om udforskningen af dansk sprog.* Aarhus Universitet, Århus 1995. 278 s.

Rapporten fra det femte møde om udforskningen af dansk sprog, holdt af Institut for Nordisk Sprog og Litteratur ved Aarhus Universitet i oktober 1994, indeholder i alt 26 bidrag fra

mødet. Af særlig interesse for Sprognævnets arbejde er følgende bidrag: *Else Bojsen*: Gisp! Om nogle rodord i tegneserier, *Anne Duekilde*: Hvilke ord kan man forvente at finde i den senere del af ODS?, *Asgerd Gudiksen*: Om begrebet samdannelse, *Hans Götzsche*: Hvem styrer hvad? Om rektion og kongruens i dansk, *Erik Hansen*: Kvalificeret bestemthed, *Stig Örjan Ohlsson*: Vad visste de tidiga danska grammatikerna om fonetik – och vad borde de ha vetat?, *Karen Margrethe Pedersen*: Glad for, ked af og gal over – motiveret, men uforudsigelig præpositionsbrug, *Rita Therkelsen*: Tid og tempus.

*Mål & Mæle*. 18. årgang, nr. 1-4. Redigeret af Carsten Elbro, Erik Hansen og Ole Togeby. 1995. 32 s. + 32 s. + 32 s. + 32 s.

Numrene indeholder – ud over spørgebrevkassen «Sprogligheder» – register til 11.-17. årgang (indlagt i nr. 1) og artikler af bl.a. *Erik Hansen*: Retskrivning og ansvarlighed, *Pia Jarvad*: Nye ord – i prosa (nr. 1), *Erik Hansen*: Lad os lave et ord!, *Lars Henriksen*: Grammatik? – Så har vi balladen! (nr. 2), *Marie Bjerrum*: Om brugen af *du* i stedet for *man*, *Knud Waaben*: Følelse og vurdering i juridisk sprog, *Jørn Lund*: Kulturens Gesandter (nr. 3), *Erik Hansen*: De svage verber står stærkt, og: Skor et ord (nr. 4).

*NyS 20. Nydanske studier & almen kommunikationsteori. Funktionel grammatik*. Redigeret af Anne Holmen mfl. Dansk-lærerforeningen, København 1995. 112 s.

*NyS 20* er et temanummer om funktionel grammatik og indeholder følgende bidrag: *Lisbeth Falster Jakobsen*: Tag sprog alvorligt! En oversigt over funktionel grammatik, *Jann Scheuer*: Jobsamtalens grammatik, *Bjarne le Fevre Jakobsen*: Semantisk aktionalitet i dansk, *Eva Skafte Jensen*: Neksusadverbialets placering i ledsætninger, *Tore Kristiansen*: Anmeldelse af Ulla-Britt Kotsinas: Ungdomsspråk. Ord och stil, *Erik Møller*: Anmeldelse af Ulla Börestam: Skandinaver samtalar. Språkliga och interaktionella strategier i samtal mellan danskar, norrmän och svenskar.

*Oversætteshåndbogen*. Redigeret af Viggo Hjørnager Pedersen og Niels Krogh-Hansen. Munksgaard, København 1994. 447 s.

Bogen består af en række afhandlinger af forskellige forskere. Den er opdelt i afsnit efter emne. Først to generelle afsnit, Oversættelsesteori og Oversættelsesgenrer, dernæst Oversættelse til og fra dansk, så Praktiske oplysninger og endelig en ræsonneret Bibliografi om hhv. oversættelsesvidenskab mv. og om fagsprog. Bogen er forsynet med et fyldigt indeks. For sprognævnsarbejdet er især følgende artikler af interesse: *Annelise Grindsted og Bertha Toft*: Leksikografi og terminologi, *Viggo Hjørnager Pedersen*: Ikke-litterære oversættelser, *Niels Krogh-Hansen*: Om oversættelse af fagsproglige tekster, *Anders Geertsen*: Maskinlæsbarhed (Edb-hygjejne) og *Henrik Selsøe Sørensen*: Databaser og andre informationskilder.

*Rask. Internationalt tidsskrift for sprog og kommunikation*. Vol. 2, April 1995 og 3, September 1995. Odense University Press, Odense 1995. 145 s. + 173 s.

Af indholdet kan nævnes *Frederik Kortlandt*: General Linguistics and Indo-European Reconstruction, *Fritz Larsen*: Ulla Börestam Uhlmann: Skandinaver samtalar. Språkliga och interaktionella strategier i samtal mellan danskar, norrmän och svenskar. (Scandinavians in conversation. Linguistic and interactional strategies in conversation between Danish, Norwegian and Swedish speakers). Skrifter utgivna av Institutionen för nordiska språk vid Uppsala Universitet 38. 1994. Pp. 222. With a summary in English. Disputats. (Vol. 2) (jf. Sprog i Norden 1995, s. 100 ff.), *John M. Dienhart*: Beyond Diderichsen: C-Models and the Comparison of English, Danish and German Clause Structure, *Fritz Larsen*: Pia Jarvad: Nye Ord – hvorfor og hvordan? (Vol. 3), (jf. ovenfor).

*Rask, Kirsten*: *Stilistik*. Sprogets former og litterære figurer. Hans Reitzels Forlag, København 1995. 192 s.

Bogen er beregnet til undervisning på gymnasialt niveau. Derfor indeholder den et kapitel med længere teksteksempler.

Men den skal samtidig være håndbog for aktive skribenter. Det første kapitel handler om hvad stilistik er. Der skelnes mellem normativ stilistik, distinktiv stilistik og deskriptiv stilistik, hvis mål det er at beskrive de stilistiske virkemidler som redskab uden at tage stilling til redskabernes kvalitet, og den foreliggende bog henføres til sidstnævnte type. Næste kapitel handler om de tre hovedstillag: høj stil, normal stil og lav stil. Det følgende, lange, kapitel: Stilistikens byggesten, gennemgår hele inventaret, dels brugen af ordklasserne, dels en del af den traditionelle stilistiske nomenklatur, dels de grammatiske formers stilistiske brug og virkning. Et kapitel handler om lydsymbolik, rim og rytme, ét om modsætningerne kvindesprog : mandesprog og skriftsprog : talesprog. Endelig slutter bogen med et kapitel om teksttyper. Bogen er forsynet med litteraturhenvisninger og et stikordsregister.

*Ruus, Hanne: Danske Kerneord I-II.* Museum Tusculanum Forlag, Københavns Universitet, København 1995. 226 s. + 312 s.

Afhandlingen, der er blevet forsvaret for den filosofiske doktorgrad, har undertitlen Centrale dele af den danske leksikalske norm. Der fremlægges en metode til at finde centrale dele af et sprogs ordforråd. Det tilgrundliggende materiale er DANWORDS ordhyppighedslistes fra 5 forskellige tekstarter og Retskrivningsordbogen 1986 vha. hvilket det demonstreres hvorledes en lemmaordbog opbygges der omfatter mulige lemmer til ordlisternes ord. Dernæst opstilles kriterier for kerneordshed – de meget hyppige lemmer i den mest opåfaldende liste. For det tredje demonstreres det hvordan det kan afgøres hvilke af kandidatordene der faktisk er kerneord. I kapitel 3 fremlægges de fundne danske kerneord ordklasse for ordklasse, og i de centrale kapitler 4 og 5 diskuteres de semantiske relationer antonymi, hyponymi og meronymi, og de semantiske relationer mellem kerneordene registreres. Bind II er et tillæg til kapitel 3 bestående af en liste over de behandlede kandidatord aftrykt med det formål at give de fundne kerneord en leksikalisk kontekst.

*Sammensatte substantiver i dansk*. NORDLEX-Projektet. Red.: Irène Baron. LAMBDA nr. 20. Institut for Datalogvistik, Handelshøjskolen i København, 1994. 157 s.

På grundlag af foredrag holdt ved en workshop om sammensatte substantiver i dansk er emnet i 12 artikler behandlet under både semantisk, syntaktisk, morfologisk og fonologisk synsvinkel. Redaktørens indledende artikel, Substantiviske komposita i valensteoretisk perspektiv, beskriver ud fra teorien om verbers valens kombinationer af typen substantiv + substantiv. Blandt artikler af særlig interesse for arbejdet i Sprognævnet kan i øvrigt nævnes *Jan Daugaard*: Mængdehelheder, *Erik Hansen og Lars Heltoft*: Kentaurnominaler i dansk, om nominaler bygget op omkring verbets nominalform på *-en*, *Michael Herslund*: Verbonominale konstruktioner og komposita, om komposita med kerner afledt af verber, *Henrik Selsø Sørensen*: Leksikalisering og *Knud Troels Thomsen*: Substantivkomposita (også afledte) med adverbium som førsteled.

*Scheuer, Jann: Tryk på danske verber*. Universitets-Jubilæets Danske Samfunds skriftserie nr. 536. RASK Supplement Vol. 4. Odense Universitetsforlag, Odense 1995. 261 s.

Der er tale om en rapport over en empirisk undersøgelse af tryk på verber i genuint dansk nutidstalesprog. Denne undersøgelse er mere kortfattet beskrevet i forfatterens artikel *Prosody: Meta-Communication in Authentic Spoken Danish*, offentliggjort i samleværket *Aspects of Danish Prosody* (se ovenfor). Den foreliggende rapport indledes med en historisk oversigt over den tidligere danske forskning på området. Det empiriske materiale er tolket med henblik på at forklare de pragmatiske betingelser for de iagttagne trykfordelinger. Der er benyttet såvel kvantitative som kvalitative metoder, de første i beskrivelsen af de verbalkategorier som er stærkt repræsenteret i datamaterialet, det gælder således grammatiske verber, mens kvalitative analysemetoder har været dominerende ved beskrivelsen af pragmatiske og interaktionelle faktorer. Mens traditionen primært har arbejdet med den enkelte sætning som iagttagens enhed, går rapporten ud over denne og iagttager i højere



grad diskurser og de interaktionelle strukturer. Der afsluttes med en diskussion af rapportens objektivitet.

*Sprog og Samfund*. Nyt fra Modersmål-Selskabet. 13. årgang, 1995, nr. 1-4. 16 s. + 16 s. + 8 s. + 16 s. Redigeret af Rasmus Bjørgmose.

Af særlig interesse i den foreliggende årgang er *Georg Søndergaard*: Svar på anmeldelse (nr. 2) og samme: Ny dansk stilistik (nr. 3).

*Sprogets funktion og æstetik*. Redigeret af Peder Skyum-Nielsen. G.E.C. Gad, København 1995. 107 s.

Bogen består af 6 artikler af forfattere fra forskellige fagområder. Blandt andet skriver *Erik Hansen* om Smukt og grimt – godt og dårligt sprog, *Henning Bergenholtz* om Ordbøgers funktion og æstetik og *Lita Lundquist* om Metaforer i fagsprog – det epistemiske optimum.

*Studies in Valency I*. Edited by Lene Schøsler & Mary Talbot. RASK Supplement Vol. 1. Odense University Press, Odense 1995. 235 s.

Bindet indeholder 10 afhandlinger af forskellige forfattere repræsenterende de 4 grupperinger af forskere i Danmark som har beskæftiget sig med valensteorien siden midten af 1980'erne, gruppen på Handelshøjskolen i København, den gruppe som udvikler valensteorien med henblik på maskinel oversættelse, den gruppe der kombinerer den traditionelle danske strukturalisme med Simon Diks funktionelle teori, og forskergruppen ved Odense Universitet, som er inspireret af teorien om pronominal approach. Af afhandlinger der specielt bruger dansk som objekt, kan nævnes *Irène Baron*: Complex Noun Phrases in Danish. A Valency Perspective, *Sabine Kirchmeier-Andersen*: Pronominal Feature Analysis with a View to a Valency Description of Danish og *Lars Heltoft*: Danish Predicative Adjectives and Adverbials as Valency Bearers.

*Sørensen, Knud: Engelsk i dansk – er det et must? Munksgaard, København 1995. 248 s.*

Bogen er en fortsættelse og uddybning af forfatterens Engelske lån i dansk, der i 1973 kom som nr. 8 af Dansk Sprognavns skrifter. Afsnittene om lydforhold og morfologi, der spillede en væsentlig rolle i den første behandling af engelsk indflydelse på dansk, behandles her mere summarisk, mens hovedvægten er lagt på låneordstyperne og låneordenes betydningsområder. Desuden er der et afsnit om den syntaktiske indflydelse. Bogen er forsynet med en oversigt over den anvendte lydskrift, over anvendte grammatiske fagudtryk, en bibliografi og et fyldigt register over omtalte ord og udtryk.

*Tidsskrift for Sprogpsykologi. 2. årgang, nr. 2 og 3, 1995. 73 s. + 52 s. Redaktion Lars Henriksen og Marie Louise Qvist. Distr.: Marie Louise Qvist, Stationsvej 20, 2980 Kokkedal.*

Numrene indeholder artikler af bl.a. *Marie Louise Qvist Baudry: Skrift og tale. Konventioner, relationer, distinktioner, Hanne Møller: Læsning om undervisning i skrivning, Lars Henriksen: Skriftens socialpsykologi, Karen Riishede: Sprog-tone (nr. 2), René Rasmussen: Om erkendelse og egenavn i psykoanalysen, Vagn Rabøl Hansen: Tænkning, sprog og indre sprog. Lars Henriksen: Sprog udtryk og oplevelse (nr. 3).*

*Tonnesen, Lars: At omgås tekster. Håndbog i dansk. Munksgaard, København 1995. 384 s.*

Denne håndbog i dansk henvender sig til elever i gymnasiet og på hf og tilstræber at dække danskfagets samlede teoretiske pensum: tekstbegrebet, sprogformer, genrer, massekommunikation, tekst- og billedanalyse, mundtlig og skriftlig fremstilling, norsk og svensk og litteraturhistorie. Bogen indeholder fire hovedafsnit med overskrifterne «At opleve tekster», «At producere tekster», «At analysere tekster» og «At perspektivere tekster».

*Vikner, Carl: Automatisk sproganalyse. Computational linguistics 10.* Handelshøjskolens Forlag, distribution Munks-  
gaard, København 1995. 168 s.

Bogen sigter mod at give en indføring i grundlæggende problemer og teknikker for automatisk analyse (parsing) af naturlige sprog og er først og fremmest tænkt som en grundbog der kan anvendes ved undervisningen i parsing ved datalingvistuddannelserne i Danmark.

# Finland

Av Eivor Sommardahl

*Brunell, Viking, Läskunnigheten i den finlandssvenska grundskolan i ett jämförande perspektiv.* Pedagogiska forskningsinstitutet. Publikationsserie A. Forskning 63. Jyväskylä universitet. Jyväskylä 1995.

Rapporten redovisar resultat från en nationell utvärdering av läskunnigheten eller läsförståelsen i årskurserna 3 och 8 i den finlandssvenska grundskolan. Rapporten bygger på en undersökning som företogs våren 1991 och som anslöt sig till en multinationell studie i läsning i 31 länder.

Enligt undersökningen håller läskunnigheten i den finlandssvenska grundskolan en hög nivå och skillnaderna mellan skolorna är obetydliga. Däremot är skillnaderna på elevnivå betydande. Undersökningen pekar också på att elevernas sociala, språkliga och kulturella situation i hemmet och uppväxtmiljön har betydelse för läskunnigheten.

*Folkmålsstudier 36.* Meddelanden från Föreningen för nordisk filologi, red. Ann-Marie Ivars och Peter Slotte. Helsingfors 1995. 194 s.

Temat för Folkmålsstudier 36 är samtalsforskning. Innehållet utgörs av föredrag vid ett symposium kring samtalsforskning 1993. Utöver Anne-Marie Londens introduktion till ämnet samtalsforskning innehåller boken följande bidrag: Ylva Forsblom-Nyberg, Samtal som transkription, Mirja Saari, Synpunkter på svenskt språkbruk i Sverige och Finland, Viveka Adelswärd, Institutionella samtal - struktur, moral och rationalitet, Mats Eriksson, Berättande och konflikt i ungdomars samtal: en analys och Auli Hakulinen, Grammatiken och samtalet.

*Herberts, Kjell, Finlandssvenskarna i det europeiska folkhavet.* Svenska Finlands folkting. Finlandssvensk rapport nr 31. Helsingfors 1995. 52 s.

Författaren diskuterar den nya roll finlandssvenskarna har och kan tänkas ha i och med Finlands medlemskap i den Europeiska unionen. Den europeiska integrationens inverkan på de europeiska staterna, nationerna och regionerna samt den språkliga mångfalden och flerspråkigheten analyseras också.

Rapporten kan beställas från Svenska Finlands folkting.

*Korkman, Christina, Tvåspråkighet och skriftlig framställning. Studier i nordisk filologi 74, utgivna genom Lars Huldén. Skrifter utgivna av Svenska Litteratursällskapet i Finland nr 593. Ekenäs 1995. 374 s.*

I denna bok, som är en doktorsavhandling, har författaren undersökt tvåspråkiga elevers uppsatser i den finlandssvenska grundskolan. De finskdominerade tvåspråkiga eleverna har stått i fokus för undersökningen. Författaren har dels jämfört de tvåspråkiga elevernas språkbehandling med enspråkiga elevers, dels undersökt språkliga skillnader mellan yngre och äldre elever i båda språkgrupperna. Dessutom har författaren studerat språkliga skillnader mellan flickors och pojkers språk i enspråkiga och tvåspråkiga elevers uppsatser.

*Strömman, Solveig, Två språk på arbetsplatsen. Status och förändring. Akta Wasaensia. No 44. Språkvetenskap 7. Vasa 1995. 395 s.*

I sin doktorsavhandling, som består av tre separata undersökningar, har författaren forskat i hur tvåspråkigheten fungerar i praktiken på olika arbetsplatser. I den första delen granskar författaren tvåspråkighet på tre arbetsplatser, i den andra delen jämför hon den interna tvåspråkighet på ett företag vid två olika tidpunkter och i den tredje och sista delen granskar författaren fackslang inom olika företag.

*Sundman, Marketta, Tvåspråkigheten i skolan. En undersökning av språkfärdigheten hos en- och tvåspråkiga grundskoleelever i Finland. Skrifter från svenska institutionen vid Åbo Akademi nr 1. Åbo 1994. 179 s.*

Rapporten redovisar resultaten från en undersökning av den skriftliga språkfärdigheten hos en- och tvåspråkiga grundskole-

elever på fyra orter i Nyland och Åboland. Dels jämförs de tvåspråkiga eleverna med enspråkiga, dels har författaren följt elevernas språkliga utveckling under flera års tid. Författaren belyser också sambanden mellan språkfärdigheten och elevernas sociala bakgrund. De allmänna framstegen i skolan ställs också i relation till språkfärdigheten och till elevernas sociala och språkliga bakgrund.

Ett av författarens resultat visar att tvåspråkiga barn med mer eller mindre finska i sin bakgrund i snitt inte alls klarar sig sämre i den svenskspråkiga skolan än de enspråkigt svenska eleverna.

*Svenskan i Finland 3. Meddelanden från institutionen för nordiska språk och nordisk litteratur vid Helsingfors universitet utgivna genom Ann-Marie Ivars och Mirja Saari B:16. Helsingfors 1995. 238 s.*

Svenskan i Finland är en rapport från en konferens med samma namn. Boken innehåller 19 av föredragen som hölls under konferensen. De beskriver i huvudsak nutidssvenska, men också några historiskt inriktade bidrag finns med. Merparten av bidragen tar upp frågor kring svenskt språkbruk i Finland. Bland dem kan nämnas Jamima Löfströms bidrag om «Språk och attityder bland helsingforssvenska ungdomar», Ingegerd Nyströms «Särfinlandssvenskt prepositionsbruk», Mikael Reuters «Svensk och finsk i Sverige och Finland» och Chris Silverströms «Språket i finlandssvenska läroböcker».

Andra bidrag handlar om svenska som främmande språk, bl.a. Sinikka Lahtinens bidrag om grammatiskt genus i finska gymnasisters inläraarsvenska, och om översättning.

*Tandefelt, Marika: Finlands svenskar i det 20e seklet. Svenska Finlands folkting. Finlandssvensk rapport nr 30. Helsingfors 1995. 47 s.*

I denna rapport, som består av tre sammanhängande uppsatser, beskriver författaren finlandssvenskarna och finlandssvenskarnas situation under 1900-talet. Uppsatserna är uppdelade så att den första behandlar början av århundradet, den andra tiden kring andra världskriget och de därpåföljande decennierna

medan den tredje når fram till nuet. Författaren diskuterar främst språkbrukarna, de språkliga attityderna, det språkliga klimatet, tvåspråkigheten och det svenska språket i Finland.

Rapporten kan beställas från Svenska Finlands folkting.

# Island

Af Kristján Árnason

*Höskuldur Práinsson. Handbók um málfræði. Námsgagnastofnun, Reykjavík 1955. 333 s.*

Dette er en opslagsbog for lærere og elever i grundskolen. Den har to hoveddele, en liste med kortfattede definitioner af grammatiske termer og en oversigt om islandsk sprog. Den sidste del har 7 kapitler, der handler om udtale, fleksion, orddannelse, syntaks, semantik, sprogrøgt og sproghistorie. Dette er den første bog af denne art som udkommer om islandsk, og forfatteren lægger vægt på i en fortale at bogen ikke er en lærebog men skal bruges ved siden af sådanne som en opslagsbog. Bogen må være af stor nytte i skolearbejdet, men vil sikkert også kunne bruges af andre end grundskoleelever og grundskolelærere. Forfatteren er professor i islandsk sprog ved Islands Universitet.

*Hannes Hólmsteinn Gissurarson. Íslenskar tilvitnanir. Almenna bókafélagið. Reykjavík 1995. 528 s.*

Denne bog udkommer i serien «Íslensk Þjóðfræði» (Islandske folkelige studier) som udgives af Almenna bókafélagið og er tænkt som en «citatordbog» ment til almindelig brug. Som forbilleder nævnes *Oxford Dictionary of Quotations* og den svenske *Citatboken*. Selv om bogen udkommer i serien «Íslensk Þjóðfræði» og med en titel som kan oversættes som «islandske citater» er der inkluderet udenlandske citater, og forfatteren siger i et forord at bogen måske hellere burde kaldes «citater på islandsk». Citaterne ordnes alfabetisk efter citerede personer, men der findes en indeks ordnet efter temaer. Blandt disse temaer er: *årstider, døden, tavsheden, venskab, hjem, helte* o.m.f. Bogen indeholder mere end 5000 citater ifølge oplysninger på omslaget.



*Pór Stefánsson, Dóra Hafsteinsdóttir o.fl. Frönsk-íslensk orðabók. Dictionnaires Le. Robert. Örn og Örlygur, Reykjavík 1995. 1193 s.*

Dette er en fransk-islandsk ordbog som udkom i 1995 som et resultat af en aftale om kulturelt samarbejde fra 1983 mellem Island og Frankrig. I anledning af et møde mellem den islandske og den franske præsident, da den sidst nævnte var på besøg i Island i 1990, blev der bevilget penge til dette arbejde. Bogen bygger på den franske ordbog *Micro-Robert*, som fokuserer på det almindelige sprog, og har en mængde eksempler om brug af ordene. I denne versjon er der tilføjet nogle ord om handel og teknologi og om islandsk natur. Fransk udtale beskrives ved hjælp af lydskrift i det internationale alfabet (IPA). Bogen indeholder 35.000 ord. Efter hovedteksten følger en oversigt om verbalfleksion.

*Sölvi Sveinsson. Íslenskir málshættir. Iðunn, Reykjavík 1995. 247 s.*

Dette er en samling af islandske ordsprog med forklaringer og eksempler, samt illustrationer af Brian Pilkington. Bogen er delt op i kapitler med overskrifter som henviser til hovedtemaer som landbrug, fiskeri o.s.v. Inden for disse kapitler ordnes ordsprogene alfabetisk efter hovedord og der gives forklaringer af betydning og oprindelse, og ofte citeres tekster fra ældre og yngre litteratur. Bagerst i bogen er der en alfabetisk liste over ordsprogene, ordnet efter første ord i ordsproget, samt en liste over hovedord (nøgleord, el. key-word) og et almindeligt ordregister.

*Sölvi Sveinsson. Íslensk orðtök. Iðunn, Reykjavík 1995 (første udg. 1993). 225 s.*

Dette er anden udgave af en bog om islandske idiomer (første udgave er fra 1993). Denne bog ligner den oven omtalte *Íslenskir málshættir* i struktur og format. Den deles op i kapitler med overskrifter som: «Til søs», «havet», «idiomer fra idrætssprog», «legemsdele i idiomere» o.s.v. I disse kapitler ordnes ordsprogene alfabetisk efter hovedord. Bogen er, ligesom *Íslenskir málshættir*, illustreret af Brian Pilkington og har lignende registre.

# Norge

Av Ståle Løland og Åsta Norheim

*Andersen, Øivind: I retorikkens hage. Universitetsforlaget 1995. 360 s.*

Boka gir en omfattende innføring i den antikke talekunsten. Forfatteren presenterer retoriske begreper og hele det retoriske systemet, samtidig som han setter den antikke retorikken inn i en bredere samfunnmessig og kulturhistorisk ramme. Framstillingen gir en tematisk eller problemorientert behandling av retorikken. Hvert kapittel skildrer og drøfter den antikke retorikken med henblikk på et bestemt tema eller problem: kommunikasjon, argumentasjon, pedagogikk osv. *SL*.

*Braunmüller, Kurt: Beiträge zur skandinavistischen Linguistik. Studia Nordica 1. Novus forlag 1995. 324 s.*

Dette er første nummer i serien Studia Nordica (International Contributions to Scandinavian Studies/Internationale Beiträge zur Skandinavistik), som vil publisere rapporter og artikler på engelsk og tysk om nordiske språk, skrevet av forskere utenfor Norden. De fjorten artiklene i denne samlingen er skrevet av Kurt Braunmüller, som er professor i germansk filologi, særlig skandinavisk lingvistikk, ved universitetet i Hamburg. Artiklene samler seg under hovedoverskriftene «Beschreibung der heutigen skandinavischen Sprachen» og «Studien zur Sprachgeschichte und Sprachentwicklung». *SL*

*Fabricius-Hansen og Arnfinn Muruvik Vonen (red.): Språklig kompetanse – hva er det, og hvordan kan det beskrives? Oslostudier i språkvitenskap 11. Novus forlag 1995. 183 s.*

Denne artikkelsamlinga tek for seg eit sentralt tema i moderne lingvistikk: *språkleg kompetanse*. Spørsmålet om kva språkleg kompetanse er, er uløseleg knytt til spørsmålet om kva det er vi arbeider med, eller burde arbeide med i språkvitskapen. Og det er knytt til teoriar om språkkinnlæring. Boka inneheld artiklar

med ei rad ulike teoretiske tilnærmingar. Slik vil redaktørane vere med og auke dialogen mellom ulike tradisjonar og skole-danningar i moderne språkvitskap. Artikkelsamlinga spring ut av eit seminar som vart arrangert ved Universitetet i Oslo i november 1993. *ÅN*

*Fretland, Jan Olav og Lars S. Vikør (red.): Korleis bør nynorsken sjå ut? Om Norsk språkråd og normeringa av nynorsken. Noregs Mållag 1995. 64 s.*

Dette er eit studiehefte som byggjer på eit dagsseminar som Noregs Mållag arrangerte i 1993 om Norsk språkråd og normeringa av nynorsken. Heftet inneheld artiklar av ulike forfattarar, og dei fleste artiklane byggjer på seminarinnleingane. Heftet er inndelt i tre delar, *Ordtilfanget*, *Rettskrivinga* og *Norsk språkråd*. Til slutt i kvar del er det studiespørsmål. *ÅN*

*Graedler, Anne-Lise: Morphological, semantic and functional aspects of English lexical borrowings in Norwegian. University of Oslo 1995. 311 s.*

Dette er en doktorgradsavhandling ved Universitetet i Oslo 13. januar 1996. Som tittelen viser, har forfatteren skrevet om mange sider ved engelske ordlån i norsk. Ved hjelp av moderne teknologi har hun gransket ca. 17 000 lånord fordelt på 3760 leksikonord. Tilfanget kommer fra Oslo-aviser, særlig Aftenposten, og fra noen andre kilder, blant annet enkelte romaner. Utvalget er ikke representativt, verken geografisk, sosiologisk eller på andre måter. Verdien av avhandlingen ligger på andre plan: i den språklige analysen av lånetyper og studiet av hvordan det engelske språkstoffet blir innpasset i norsk. *SL*

*Gundersen, Dag (hovedred.), Jan Engh, Ruth Vatvedt Fjeld: Håndbok i norsk. Skriveregler, grammatikk og språklige råd fra a til å. Bokmål. Kunnskapsforlaget 1995. 417 s.*

Boka er et praktisk oppslagsverk som gir svar på språklige, grammatikalske og kommunikasjonsmessige spørsmål en ikke finner opplysninger om i en vanlig ordbok. De ca. 160 artiklene er ordnet alfabetisk og med et henvisningssystem som gjør det lett å finne fram til de opplysningene en søker. Noen artikler er

lange, for eksempel «Godt språk», mens andre er ganske korte, for eksempel «Forvente eller vente». I tillegg til artiklene er det mange instruktive illustrasjoner. *SL*

*Gundersen, Helge: Linjedansere og pantomine på sirkus. Folkeetymologi som morfologisk omtolking. Oslo-studier i språkvitenskap 10. Novus forlag 1995. 192 s.*

Boka handler i første rekke om «folkeetymologi», det vil si analogiske, morfologiske omtolkninger som særlig gjelder ordelementer. For eksempel kan *albue* bli til *armbue* på grunn av *arm*, *hantere* har blitt til *handtere* etter innflytelse fra *hand*, og *kakadu* har fått varianten *kakadue* på grunn av ordet *due*. Forfatteren analyserer hva som skjer psykologisk i selve omtolkningsprosessen, og ser på folkeetymologiene i sammenheng med ulike typer morfologisk struktur. Han kartlegger hva slags semantiske og fonologiske endringer som kan forekomme, og argumenterer for at folkeetymologi ikke er en form for etymologi. Den siste delen av boka er en kommentert ordliste med flere hundre forekomster fra norsk, svensk og dansk. *SL*

*Hertzberg, Frøydis: Norsk grammatikkdebatt i historisk lys. Oslo-studier i språkvitenskap 12. Novus forlag 1995. 166 s.*

Denne boka beskriver og analyserer de tre argumentene som historisk sett har vært de viktigste i diskusjonen om grammatikkens plass i undervisningen: at den fremmer evnen til logisk tenkning, at den er nødvendig for fremmedspråksopplæringen, og at den hjelper elevene til å uttrykke seg bedre i morsmålet. Forfatteren belyser hvilken pedagogisk sammenheng de enkelte argumentene forekommer i, hvordan de kan forstås på bakgrunn av teorier om språk og språktilegnelse, og hvordan de er framherskende i forskjellige epoker. Framstillingen viser at uenigheten om grammatikkens plass i undervisningen er like gammel som disiplinen selv. *SL*

*Jahr, Ernst Håkon (red.): Nordisk og nedertysk. Språkkontakt og språkutvikling i seinmellomalderen. Novus forlag 1995. 198 s.*

Denne antologien inneholder sju artikler som gir et innblikk i den forskningen som pågår rundt emnet nedertysk og nordisk språk-

kontakt i seinmiddelalderen; *Ernst Håkon Jahr*: Nedertysk og nordisk: språksamfunn og språkkontakt i Hansa-tida, *Kurt Braunmüller*: Forudsætninger for at overtage middelnedertyske sprogstrukturer i de skandinaviske sprog. *Erik Simensen*: Påverknaden frå mellomnedertysk på norsk i diplom frå det 14. hundreåret, *Ludger Zeevaert*: Språkkontakt och litteraturkontakt, *Kurt Braunmüller*: Syntaktiske divergenser og transferenser, *Willy Diercks*: Om anvendelsen af præ- og postmodificerende morfemer i middelnedertysk og i de skandinaviske sprog, *Per Warter*: Automatisk lemmatisering och datorsimulering av den lågtysk-skandinaviske språkkontakten. *SL*

*Lundeby, Einar*: Østfoldmål. Østfold mållag 1995. 105 s.

Boka gir en systematisk oversikt over lydverk, bøyningsverk og ordforråd i Østfold-dialektene. I et innledningskapittel behandler forfatteren forskjellige syn på disse dialektene, og diskuterer hvorfor mange oppfatter dem som «stygge». Til slutt er det målforeprøver fra elleve kommuner. Boka er rikt illustrert med kart og fotografier. *SL*

*Mål og makt*. Tidsskrift utgjeve av Studentmållaget i Oslo. Nr. 1-3/95. Heftene inneholder blant annet disse artiklene: nr. 1: *Magne Myhren*: Steinar Schjøtt – måldyrkar, bladmann og omsetjar, lærar og lærebokskrivar, ordboksmann og folkeopplysar, *Johannes Nymark*: Språkleg mangfald i Noreg og i andre land – særleg om kampen for jamstelling i katalansk og nynorsk, *Sylfest Lomheim*: Nynorskkulturen i NRK – til velsigning og plage; nr. 2: *Arne Vinje*: Økologi, kultur og mål-sak, *Ottar Grepstad*: To ord i hovudet (om formene Noreg/Norge i nynorsk); nr. 3: *Kjell Venås*: Talemålet, litteraturen og norma i nynorsk, og dessuten flere artikler om nynorsk bibelspråk. *SL*

*Nordica Bergensia*. Nummer 5, 6 og 7 1995. Utgitt av Nordisk institutt, Universitetet i Bergen. Nummer 5 er et temanummer med artikler om tekstlingvistiske spørsmål sett fra forskjellige sider: deskriptivt/normativt, teori/praksis, pedagogisk osv. Nummer 6 er viet Leif Longum, professor i

nordisk litteratur, som gikk av med pensjon i 1995. Nummer 7 har flere artikler om sagalitteraturen og utgiving av norrøne tekster. *SL*

*Norsk lingvistisk tidsskrift*. Hefte 1 og 2 1995. Novus forlag. Heftene inneholder blant annet disse artiklene; hefte 1: *Endre Mørk*: Subjektets egenskaper i eldre nynorsk, *Torstein Fretheim*: Grunntall, eksplikaturer og kontekstavhengighet, *Dag Gundersen*: Einar Haugen 1906-1994, *Randi Alice Nilssen*: Intonasjon i interaksjon: sentrale spørsmål i norsk intonologi (doktordisputas, med innlegg fra opponentene), hefte 2: *Jardar Eggesbø Abrahamsen*: Der kjem han, han grisen. Litt om animitet i sunnmørsk, *Marianne Lind*: Hvordan kan afasiforskning bidra til å belyse normal språkevne? Begge numrene inneholder bokomtaler. *SL*

*Norsklæreren*. Tidsskrift utgitt av Landslaget for norskundervisning. Nr. 1-5/95. Inneholder blant annet artikler om semiotikk, skriveopplæring (nr. 1), skriveferdighet, språkhistorie, tekstarbeid (nr. 2), ny norsk grammatikk (nr. 3), nye læreplaner i norsk (nr. 4 og 5). Alle numrene har bokomtaler og informasjon om norskfaget. *SL*

*Norsk Ordbok*. Ordbok over det norske folkemålet og det nynorske skriftmålet. Band III. Utarbeidd ved Institutt for nordistikk og litteraturvitenskap, Avdeling for leksikografi Underavdeling for nynorsk, Universitetet i Oslo. Det Norske Samlaget 1994. 800 s.

Dette er ei kombinert dialekt- og skriftmålsordbok som etter planen skal komme ut med tolv band i alt. Ordboka er ei ordbok over norske dialektar frå eldre og nyare ordsamlingar, ei ordbok over landsmålet til Ivar Aasen og i all eldre litteratur, og ei ordbok over nynorsk i dag. Verket gjev såleis eit samla oversyn over både litteraturspråket og dialektgrunnlaget som det nynorske skriftspråket byggjer på og kan stø seg til. Det inneheld opplysningar om kvar orda finst i dialektane, og har rikeleg med eksempel på bruken i nynorsk litteratur frå klassikarane og heilt fram til yngre forfattarar i dag. Det har også med mange eksempel frå nynorsk sakprosa. *ÅN*

*Norsk Ordbok. Brukarretteiing.* Det Norske Samlaget 1994. 93 s. Heftet inneheld ei kort innleiing om historia til ordboka og ei omtale av oppbygging, ordval, rettskriving og tydingar. Vidare er det med kjeldeliste, liste over forkortingar og lister over kommunar og over geografiske områdenemningar med kart. Brukarretteiinga er svært nyttig for dei som vil bruke *Norsk Ordbok*. *ÅN*

*Norskraft.* Arbeidsskrift for nordisk språk og litteratur. Universitetet i Oslo. Nummer 85/95 inneheld blant annet disse artiklene; *Marianne Lind:* Diskurstranskripsjon, *Viggo Kristensen:* Noen distinktive trekk ved lokalisierende preposisjoner. *SL*

*Norsk riksmålsordbok. Bind V og VI.* Utgitt av Det Norske Akademi for Sprog og Litteratur. Utarbeidet av Trygve Knudsen, Alf Sommerfelt og Harald Noreng. Kunnskapsforlaget 1995. 2354 s.

Bind V og VI er tilleggsbind til firebindsverket *Norsk Riksmålsordbok*, som kom ut 1937–1957. Tilleggsbindene er bygd opp på samme måte som firebindsverket, med ordforklaringer, brukseksemplar og henvisningar til kilde og årstall. Tilleggene består dels av rettingar, tilføyelser og justeringar av ordartiklar i firebindsverket, dels av nye ordartiklar som behandlar ord som har kommet inn i norsk språk etter 1957. Det siste er det viktigste og det mest omfattende. *SL*

*Ord om ord. Årsskrift for Avdeling for leksikografi 1995.* Institutt for nordistikk og litteraturvitskap, Universitetet i Oslo 1995. 67 s.

Dette er det første årsskriftet for Avdeling for leksikografi. Årsskriftet inneheld ei oversikt over aktiviteten ved avdelinga siste året, og dessutan er det med eit utval småartiklar med fagleg innhald. Blant artiklane kan vi nemne desse: *Oddrun Grønvik:* Tre år med morsmålsleksikografi i Zimbabwe, *Harald Noreng:* Om tilleggsbindene til *Norsk Riksmålsordbok*, *Ruth Vatvedt Fjeld:* Kvinneordboka, *Magne Myhren:* Døme or folkevisemål i ordboksredigering. *ÅN*

*Språklig samling.* 36. årgang. Nr. 1-3 1995. Tidsskrift utgitt av

Landslaget for språklig samling. Nummer 1 er et temanummer om Knud Knudsen (1812-1895), som innledet den gradvise fornyingen av det dansk-norske skriftspråket. I det andre og tredje nummeret er det blant annet artikler om ordtilfanget i nynorsk, om lov om stadnamn og om dialektenes stilling i Østerrike. *SL*

*Strømshaug, Kristian: Mål i Østfold. Norske studiar VIII. (Medredaktører: Arve Borg og Joleik Øverby.)* Utgjeve av Avdeling for målføregransking, Universitetet i Oslo. Novus forlag 1995. 326 s.

Denne boka fortel om dialektane i Østfold gjennom dei siste hundreåra. Framstillinga byggjer på tilfang frå kjende folk som J. N. Wilse, Ivar Aasen, Hans Ross, Oluf Rygh og mange andre granskarar heilt fram til vår tid. Mykje av materialet frå 1900-talet ligg i Avdeling for målføregransking (Målførearkivet) ved Universitetet i Oslo. I tillegg har forfattere samla store mengder tradisjonsstoff, eit materiale som han har fått direkte frå folk som levde i og var ein del av den rike kulturarven. Boka inneheld mange teikningar og dialektkart. *ÅN*

*Svennevig, J., M. Sandvik og W. Vagle: Tilnærmingar til tekst. Modeller for språklig tekstanalyse.* Landslaget for norskundervisning (LNU), Cappelen Akademisk Forlag 1995. 353 s.

Boka presenterer ulike tilnæringsmåter til tekstanalyse under disse overskriftene: Skriftlig og muntlig språk (Jan Svennevig), Samtaleanalyse (Jan Svennevig), Kritisk tekstanalyse (Wenche Vagle) og Argumentasjonsanalyse (Margareth Sandvik). Forfatterne ønsker å introdusere alternativer til den tradisjonelle stilistikken og språkbruksanalysen, som etter deres mening ikke har vært forankret i noen enhetlig og eksplisitt teori om kommunikasjon og språk. Boka bygger på nyere forskning innenfor felter som pragmatikk, semiotikk og stilistikk, og forfatterne gir mange konkrete eksempler på skriftlige og muntlige tekster og hvordan en kan analysere dem. *SL*

*Termposten.* Nr. 1-3 1995. Meldingsblad fra Rådet for teknisk terminologi og Foreningen for teknisk terminologi, med infor-



masjon om nasjonalt, nordisk og internasjonalt terminologiarbeid. *SL*

*Torp, Arne: Norrøn hjelpebok. Kommentarer til Hrafnkels saga og Gylfaginning. Øvingsoppgåver i norrøne bøyingsmønstre.* Novus forlag 1995. 90 s.

Dette heftet er tenkt som ei hjelp i arbeidet med norrøne tekstar på nordisk grunnfag. Det er først og fremst skrive med tanke på dei som studerer ved Universitetet i Oslo, ettersom hovuddelen av heftet er språklege kommentarar til akkurat dei tekstene som er grunnfagspensum i Oslo, men det kan sjølvstøtt også brukast av andre som arbeider med dei same tekstene. Kommentaranene inneheld både grammatiske forklaringar, tilvisingar til grammatikkbøker og forklaringar av ein-skildord og uttrykk. *AN*

*Uri, Helene: Anna på fredag. En ungdomsroman om språk og språkvitenskap.* Gyldendal Norsk Forlag 1995. 188 s.

Som tittelen sier, er boka noe så sjeldent som en ungdomsroman om språk og språkvitenskap. Den knytter seg uttrykkelig til Jostein Gaarders berømte roman «Sofies verden» fra 1991. En stor del av boka er bygd opp rundt samtaler mellom Bjørn-Oskar og lingvistikk-studenten Anna, som er barnevakt for Bjørn-Oskars lillesøster. Gjennom disse samtalene får leserne i en populær form opplysninger om en rekke språklige emner: gammelnorsk, fonetikk, morfologi, tale og skrift, språkslektenskap, dialekter, bokmål og nynorsk, lånord og fremmedord, barnespråk osv. *SL*

*Vigeland, Bjørn: Norske dialekter. Oversyn, heimfesting og normalisering.* Universitetsforlaget 1995. 154 s.

Boka gir en oversikt over det norske dialektområdet, med utgangspunkt i dialekttekster. Framstillingen har med ti målføretekster, som er heimfestet. Disse tekstene er også normalisert til talemålsnært skriftspråk, bokmål og nynorsk. Boka har med en rekke målførekart og et kort stikkordregister. Til boka høyrer det et kassettbånd der tekstene er lest inn. Boka er først og fremst skrevet for norskstudenter i lærerutdanningen, men den

kan også leses med utbytte av andre studenter og interesserte som ønsker å få en innføring i norske dialekter. *SL*

*Vinje, Finn-Erik: Med alle skalker skjult. Institutt for journalistikk 1995. 147 s.*

I løpet av et halvt års tid i 1995 gjennomgikk språkprofessor Finn-Erik Vinje det redaksjonelle språket i to av Norges største aviser – Aftenposten og Dagbladet – med sikte på å vurdere den språklige kvaliteten. Undersøkelsen ble gjennomført på oppdrag av bladet Skolefokus, organ for Lærerforbundet, og resultatene blir presentert i denne publikasjonen. Forfatteren gjennomgår de fleste sidene ved avisspråket og ser det i forhold til gjeldende språkregler. Konklusjonen hans er meget kritisk. Med noen få hederlige unntak er journalistene ifølge Vinje «noen kløner og sludderbøtter» som presterer «En livlig yngel av klisjeer og pretensiøse moteord og -uttrykk, haltende setninger, uryddig periodebygning, stereotype setningsstrukturer, svevende henvisninger, mislykket billedbruk, sammenblanding av lydlike vendinger, upresist ordvalg, grammatisk ustøhet, ortografisk virvar og tegnsettingskaos». *SL*

*Wynn, Rolf: The Linguistics of Doctor-Patient Communication. An analysis of the methodology of doctor-patient communication research. Tromsø Studies in Linguistics 14. Novus press 1995. 127 s.*

Dette heftet av *Tromsø Studies in Linguistics* tek for seg teoretiske og praktiske sider ved analyse av kommunikasjonen mellom lege og pasient. To ulike og mykje brukte tilnæringsmåtar i slike analysar er samanlikna og sette opp mot kvarandre: ein sosialpsykologisk tilnæringsmåte (Bales' Interaction Process Analysis/Byrne & Long's method) og ein sosiolingvistisk (Conversation Analysis). I diskusjonen i heftet blir det lagt vekt på sentrale tema innanfor forskinga som gjeld kommunikasjonen mellom lege og pasient. Vidare blir det diskutert ulike tilnæringsmåtar til innsamling, koding og analyse av data. *ÅN*

# Sverige

Av Birgitta Lindgren

*Dalin, Yngve: Hur heter det egentligen – en bok om språkvård.* G Ekströms förlag 1995. 223 s.

Boken består av ett urval av de språkspalter som författaren under 20 år publicerat i Norrköpings Tidningar. Författaren utgår både från läsarbrev och från egna iakttagelser. I några avsnitt finns en samling felsägningar, där läsaren själv får pröva sin språkkänsla.

*Hur i all världen läser svenska elever? - En jämförande undersökning av barns läsning i 31 länder: Skolverkets rapport 78, 79, 80 + diskussionsmaterial.* Skolverket 1995. 151+ 71 +79 + 14 s.

Skolverket har givit ut denna serie rapporter som redogör för den internationella läsundersökning som genomfördes 1990-1991. Rapport 78 tar upp hur svenska elever läser i ett internationellt perspektiv, rapport nr 79 tar upp hur invandrarelever skiljer sig från svenska elever och nr 80 tar upp läsundervisningen i Sverige.

*Ledin, Per: Arbetarnes är denna tidning. Textförändringar i den tidiga socialdemokratiska pressen.* Acta Universitatis Stockholmiensis. Stockholm Studies in Scandinavian Philology. New series 20. Almqvist & Wiksell International. Stockholm 1995. Ak. avh. 213 s.

I denna avhandling undersöker författaren textförändringar i socialdemokratiska tidningar från perioden 1892-1912. Han vill visa hur den socialdemokratiska pressen institutionaliseras genom att den påverkas av den centralisering och byråkratisering som utmärker den politisk offentligheten. Detta ger upphov till text- och stilförändringar som har att göra med standardisering och distansering från det muntliga.

*Läroboksspråk. Om språk och layout i svenska läroböcker.* Red. Siv Strömquist. Ord och stil. Språkvårdssamfundets skrifter 26. Hallgren & Fallgren 1995. 194 s.

Fyra språkvetare, Ulla Ekvall, Lars Melin, Björn Melander och Carin Sandqvist, redovisar undersökningar av läroboksspråket. Denna textgenre är central inte bara därför att den överför kunskap utan också för att den får antas var det viktigaste mönstret för sakprosa som eleverna har. Författarna fokuserar på sådant som textbindning, tydlighet och språklig variation. I en av artiklarna granskas layouten närmare. Sammanfattningsvis konstateras att lärobokstexterna ofta är oklara och alltför komprimerade och att mer forskning på detta område behövs.

*Naert, Aino: Ortnamn i språkkontakt. Metoddiskussion med utgångspunkt i ortnamnsskicket i ett finsk-svenskt kontaktområde.* Acta universitatis upsaliensis. Nomina Germanica. Arkiv för germansk namnforskning 20. Uppsala 1995. 238 s. Ak.avh. I sin avhandling har författaren undersökt ortnamnen i ett finskt-svenskt kontaktområde, Nagu socken i Åbos skärgård. Med hjälp av detta material drar hon upp riktlinjer för en kritisk metod för analys av ortnamn i sådana områden.

*Ordbruk. Lärt och lättsamt om språk.* Sveriges Radios förlag 1995. 180 s.

I boken har samlats ett 20-tal föredrag som sänts i programmet Ordbruk, som är Vetandets Världs språkupplaga. Här kåseras om det politiska språket, svenskundervisning, glädjen över andra språk, latinet som Europas modersmål, språket som lidande och glädje m.m. Inte bara språkforskare medverkar utan också forskare från andra områden, samt politiker och journalister.

*Psaltaren. Bibelkommissionens provöversättning.* Libris Verbum 1995. 238 s.

Bibelkommissionen, som tidigare utkommit med provöversättningar av Nya testamentet, De apokryfa skrifterna och delar av Gamla testamentet, utger nu en provöversättning av Psaltaren. Bibelöversättning är ett tidskrävande och komplicerat arbete, där sakkunniga inom språk och religion samverkar.

*Retoriska frågor: Texter om tal och talare från Quintilianus till Clinton tillägnade Kurt Johannesson.* Red. Christer Åsberg. Norstedts 1995. 307 s.

I denna festskrift till Sveriges enda professor i retorik, Kurt Johannesson, skriver ett tjugotal personer om retorik förr och nu. Det anknyts till Quintilianus, Fabian Månsson, frireligiösa talare, Palme, Clinton m.fl.

*SLÅ 1995. Myter och motiv. Essäer om litteratur.* Svensk-läraryrskrift 1995. Red. Susanne Larson-Krieg. Svenskläraryrskriftens skriftserie nr 216. Natur & Kultur 1995. 271 s.

Svenskläraryrskriftens årsskrift innehåller artiklar med litterära analyser av modern och äldre litteratur.

*Svenskläraren 1-5 1995.* Medlemsblad för Svenskläraryrskriften.

Bland artiklar av språkligt intresse kan nämnas en artikel i nr 2 av Inger Enkvist som redovisar en undersökning av spanskstuderande och vikten av att skriva bra svenska för att lyckas i studiet av främmande språk. I nr 3 inleder Siv Strömquist en serie om skriftspråkets regelverk som sedan fortsätter i följande nummer. Margareta Westman skriver om att språkundervisning inte bara handlar om rätt och fel, och Maud Deckmar Johansson funderar över det tilltagande engelska inflytandet i svenskan.

*Thurén, Torsten: Tanken, språket och verkligheten. En bok om vår verklighetsbild och hur den byggs upp.* Tiger Förlag 1995. 208 s.

Avsikten med boken är att den skall vara till hjälp när det gäller att analysera och ta ställning till politiska och samhällsvetenskapliga resonemang. Som appendix finns en checklista för att underlätta analysen. Författaren är docent vid institutionen för journalistik, medier och kommunikation vid Stockholms universitet.

*Westman, Margareta: Språkets lustgård och djungel. Svenska språknämndens skrifter 79. Norstedts 1995. 238 s.*

I den här populärvetenskapliga boken får läsaren på ett lättsamt sätt ta del av det mesta inom språkvetenskapen. Författaren tar både upp de stora frågorna (hur uppstod språket?) och detaljfrågor (är gredelint rödare än lila?). Skillnader mellan manligt och kvinnligt språk och engelskans inflytande tas också upp. Läsaren ställs inför oväntade men nyttiga frågor (är ett amerikanskt *hi* mer stötande än ett franskt *ajô*?). Boken illustreras med belysande exempel. Den djungel som språket ibland kan ses som förefaller genom författarens positiva inställning till sitt ämne mer spännande och utmanande än hemsk och ogenomtränglig.